

DET UNIKE SJØKRIGSHISTORISKE FARTØYET

M/K ANDHOLMEN

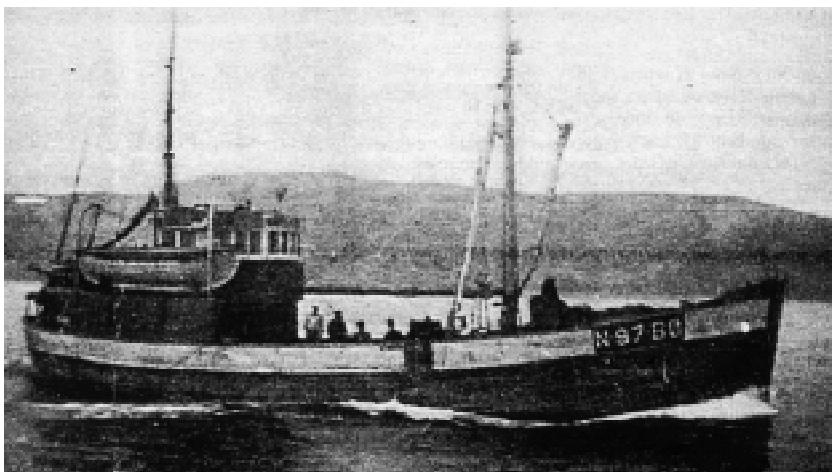
Bakgrunn

Etter den dype depresjonen i Norge ved slutten av 1920-tallet og begynnelsen av 1930-årene oppstod et stort behov for å fornye fiske- og fangstflåten i landet. Regjeringen under ledelse av statsminister Nygaardsvold tok initiativet til et investeringsprogram, og det ble bygget en serie såkalte nygaardsvoldere, en mindre type for kystflåten og en større modell egnet for havgående fangst og fiske. M/K "Andholmen" med kjenningssignalet LJSZ er et av de store havgående fartøyene og muligens det eneste bevarte i sjødyktig stand.

Historie

M/K "Andholmen" ble bygget i Brattvåg, Møre og Romsdal fylke og reder Karl Gregussen, Bø i Vesterålen overtok nybygget i 1938. Fartøyet ble bygget som galeas på 68 fot og senere forlenget til 72 fot i forbindelse med motorbytte. Stevnen var loddrett med krysserbygd akterskip. Motoren var en Wichmann 60-90 HK.

"Andholmen" ble rekvirert av norske sjømilitære myndigheter i Nord-Norge i april/mai 1940 under kampene mot tyskerne i Ofotfjorden og Narvik. Fienden kontrollerte den eneste dypvannskaia i området. Ca. 15-20.000 polakker, franskmenn og briter med utstyr måtte derfor landsettes og senere evakueres av mange mindre norske fartøyer, deriblant M/K "Andholmen".

Skroget ved fiskeoppdrettet i Blokken. (Foto Arnold Jensen).

Det ble et høyt løft.

Bergeland videregående skole sørget for stillaser.

9. juni seilte "Andholmen" under sjømilitær kommando til Skottland med fenrik Finn Lagaard Eriksen som skipssjef.

Krigstjenesten var mangfoldig. Fartøyet tjenestegjorde ved flåtebasen Scapa Flow på Orknøyene som patrulje- og transportfartøy, var patruljefartøy ved Island også i forbindelse med Murmanskkonvoiene.

Sommeren 1942 kom M/K "Andholmen" til Shetland hvor hun gikk inn i den verdensberømte Shetlandsgjengen. Fartøyet gjennomførte 8 turer til det hærtatte Norge med agenter, sabotører, våpen, sprengstoff, radiomateriell og annet utstyr som Hjemmefronten hadde behov for i frihetskampen i Norge. Fartøyene ble benevnt Shetlandsbussen.

Da de hurtiggående ubåtjagerne "Hitra", "Vigra" og "Hessa" overtok transporten etter skøyteene mellom Shetland og Norge høsten 1943 fortsatte "Andholmen" krigstjenesten. Hun fraktet krigsmateriell fra Skottland til Shetland hvor ubåtjagerne overtok transporten til Norge. Skøyteene mistet nærmere 50 mann på kort tid i 1942 og 43.

M/K "Andholmen" kom tilbake til et fritt Norge i mai 1945 og hadde da i 5 lange krigsår seilt under norsk sjømilitær kommando i britisk tjeneste. Fartøyet ble, etter en grundig overhaling, levert tilbake til sin rettmessige eier og hun fortsatte i mange år som fiske- og fangstfartøy i nordlige farvann. I 1950-årene tjenestegjorde også "Andholmen" i det nyopprettede Sjøheimevernet, i hovedsak ut fra Melbu i Vesterålen.

Dagens M/K "Andholmen"

Våren 1995 ble Norsk Tidsskrift for Sjøvesen oppmerksom på at skroget av "Andholmen" lå ved et fiskeoppdrettsanlegg i Blokken, Vesterålen hvor hun hadde flere funksjoner, blant annet som bølgebryter og lager. Nevnte Tidsskrift fikk overtatt en utrangert

Kronprins Olav og forsvarssjefen general W. Hansteen på besøk på shetlandsbasen i 1942. Mellom kronprinsen og forsvarssjefen står skipperen på «Andholmen», Johannes Nessen fra Solund.

lekter av Sjøforsvaret og byttet til seg det unike, historiske fartøysskroget. Kystvakten slepte skroget tidlig høsten 1996 til Stavanger hvor en stiftelse bestående av entusiaster tilknyttet Sjøforsvaret og det maritime Norge ble etablert 29. oktober 1996. Målet var å restaurere fartøyet og deretter drifte det som et seilende sjøkrigshistorisk museum.

Etter et meget godt og omfattende samarbeid mellom Engøyholmen Kystkultursenter, lærlinger, skoleelever fra forskjellige videregående fagskoler i Rogaland og en iherdig dugnadsgjeng fra Andholmens venner samt meget god bistand fra næringslivet, ble fartøyet seilbart sommeren 2002. Dette var også muliggjort ved meget betydelig økonomisk bistand fra blant annet Stiftelsen Inge Steensland, Generalinspektøren for Sjøforsvaret, Forsvarsdepartementet, Rogaland fylkeskommune og Stavanger kommune.

M/K "Andholmen" var eksteriørmessig restaurert og framsto sommeren 2002 slik hun var ved levering i 1938. Interiørmessig var der gjort nødvendige tilpassinger til den nye driftsform, nye sikkerhetsforskrifter og dagens krav til komfort.

Da Stiftelsen overtok fartøyet var det tilnærmet et vrak og originalmotor utmontert. Det er nå installert en god, restaurert Wichmann 50/100 HK, type 50 K som er en ensylindret glødehodemotor med normalytelse ca 75 HK.

Stiftelsens styre består av:

**Willy Andersen, Anders Hegland,
Johan Henrik Lilleheim, Henrik Lunde,
Per Helge Omgård, Svein Carl Sivertsen,
Ommund Torgersen (formann).**

**Andholmen på nettet:
www.andholmen.no**

Under sjøsettingen. Skroget styres tilbake til sitt rette element.

De som vil lese mer om dette unike prosjektet kan lese boken om M/K "Andholmen" i krig og fred. Telefonbestilling: 51860237, fax 51860217 og email: sv-c-siv@online.no

STIFTELSEN ANDHOLMEN MED VENNEFORENINGEN:

Tlf. 51 52 11 69, 51 86 26 18, 51 86 02 37, fax: 51 86 02 17, E-post: jhlille@frisurf.no
postadresse: Stiftelsen M/K Andholmen, postboks 150, 4086 Hundvåg.